

Nr 460

Av herrar Lundström och Edström, om överflyttning av frågor om indragning av körkort på grund av trafikförseelse från länsstyrelse till domstol.

Innehav av körkort har ansetts höra till de medborgerliga rättigheterna och förmånerna. För många har denna rättighet ansetts så självklar, att statsrådet Mossberg på sin tid såsom landshövding i Falun såsom »enmansutredare» i den Mossbergska trafiksäkerhetsutredningen, SOU 1957 nr 18, nödgades påpeka, att innehavet av körkort är en förmån och ett förtroende från samhällets sida — ett förtroende som kan indragas om körkortsinnehavaren gör sig skyldig till missbruk. Reglerna för indragning av körkort vid missbruk behandlas i vägtrafikförordningens 33 p. Körkort kan enligt dessa regler indragas:

1. om föraren gjort sig skyldig till brott mot 1 p. andra stycket lagen om straff för vissa trafikbrott (grov vårdslöshet),
2. om föraren brutit mot 4 p. i nämnda lag (rattfylleri) eller varit vållande till trafikolycka med personskada som följd och därefter genom »smitning» avlägsnat sig från olycksplatsen,
3. om föraren genom upprepade förseelser mot de bestämmelser, som i trafiken eller trafiksäkerhetens intresse meddelats för förare av motordrivna fordon, i väsentlig mån visat bristande vilja eller förmåga att rätta sig efter dessa bestämmelser,
4. om föraren eljest vid färd med motordrivet fordon i något för trafiksäkerheten väsentligt hänseende grovt åsidosätter honom såsom förare åliggande förpliktelser,
5. om föraren gjort sig skyldig till fylleri eller olovlig körning, som icke är att anse såsom en enstaka företeelse av en i övrigt skötsam person eller om föraren med hänsyn till onyktert levnadssätt icke bör betros med att innehava körkort,
6. om föraren genom brottslig gärning ådagalagt påtaglig brist på hänsyn till andra (såsom exempel nämnes rån, våld eller misshandel etc.) eller på grund av sina personliga förhållanden i övrigt icke kan anses lämplig såsom förare av körkortspliktigt fordon.

Under punkterna 7 och 8 i paragraferna nämnes vidare vissa sjukdomstillstånd m. m. som kan medföra återkallelse av körkortet.

Upprepade förseelser mot trafikbestämmelserna (punkt 3 ovan)

Det är denna punkt, som är den mest aktuella, den vanligast förekommande och den som drabbar eller riskerar att drabba den genomsnittlige bilföraren mest. Bland upprepade förseelser inräknas sålunda parkeringsförseelser — fyra, fem sådana räcker för att indragningsfrågan skall bli aktuell — överträdelse av fartbestämmelser, snedning av filer, för snäva omkörningar etc.

Länsstyrelserna, som nu har hand om indragning av körkortet, tillämpar ett mycket varierande förfaringsätt. I stort sett kan man emellertid säga, att gränsen går vid 35 dagsböter. Kommer man upp till det beloppet — på en gång eller genom att flera förseelser ackumuleras — så är körkortet i farozonen.

Frågan om rättssäkerheten

Återkallelse av körkort blir med nuvarande system ofta ett straff på straffen — därvid återkallelsen är det värsta straffet, därigenom att det i ganska många fall tar ifrån vederbörande förvärvsmöjligheterna för längre eller kortare tid. När domstolen prövar straffet för en trafikförseelse gör man det med största grundlighet. Man går igenom den tilltalades ekonomi, hans förmögenhetsförhållanden, hans familjeförhållanden — hur många barn han har, hans hustrus eventuella inkomster eller förmögenhet, och sedan sätter man straffet — dagsboten därefter.

Domstolen behandlar saken som om den vore utagerad. Men det är den inte. När domen är avkunnad, kommer som ovan nämnts det värsta av allt — frågan om körkortsindragningen, för många frågan om existensen, frågan att kunna leva.

Om domstolen hade fått avgöra frågan om indragning av körkortet hade man sett det hela i stort. Straffet hade kunnat sänkas eller regleras nedåt, om domstolen funnit att den av domstolen beslutade indragningen hade drabbat eller komme att drabba den tilltalade särskilt hårt. Den tilltalade hade haft tillfälle — och det är kanske det viktigaste av allt — att för domstolen förklara, vilka påföljder en indragning av körkortet skulle innebära just för honom personligen, åklagaren hade haft tillfälle att komma med gemälen, och saken hade blivit ganska grundligt belyst i ett enda sammanhang.

Domaren hade också tillfälle — och det är inte minst viktigt för höjandet av moralen — att för den tilltalade påpeka och inskräpa, att en sådan förseelse som han — den tilltalade — begått måste medföra en indragning av körkortet och att domstolen förty beslutat om en sådan. Det är något som de flesta trafiksyndare begriper, något som tar och träffar värre än själva böterna i och för sig. Det är just det som statsrådet Mossberg påpekat i sin

utredning, påpekandet av *förtroendet* från samhällets sida, som här framhålls, och påpekandet av hur det går, när förtroendet svikes eller åsidosättes.

Besparing av kostnader

Det nuvarande systemet med prövning i två olika instanser innebär ett slöseri med medel. Först prövar domstolen frågan om trafikförseelser — grundligt och ingående — och avkunnar sin dom. Hela förfarandet skall i fråga om körkortsindragningen sedan upprepas skriftligt igen inför länsstyrelsen — skäl skall anföras, motskäl anbringas, tid förspillas. Det hela är ett slöseri med medel utan egentlig fördel för någon.

Här finns ett gott tillfälle att utan större olägenheter låta de ordinära domstolarna i sitt muntliga rättegångsförfarande få pröva en sak, som för de flesta har den allra största betydelse både ur rättssäkerhets- och ur kostnadssynpunkter.

Central registrering

Från länsstyrelserna har tidigare, när förslag av ovan angivet innehåll varit på tal, hävdats att behovet av en central registrering av körkortsinnehavare och av körkortsförseelser är så stort, att de ordinära domstolarna inte kan pröva frågan om indragning av körkort. Det vore rent administrativt svårt att registrera alla inkommande körkortsanmärkningar, enär s. k. strafförelägganden etc. undgår domstolarnas prövning. En hel del fall kommer sålunda enligt denna tanke att undgå domstolsprövning, bland dem sjukdomsfallen.

Frågan får på ett eller annat sätt lösas. Antingen får åklagaren höra sig för hos länsstyrelsens register, innan han utfärdar ett s. k. strafföreläggande, eller också får man hitta någon annan metod. Om åklagaren hör sig för, kan han — i stället för att utfärda ett strafföreläggande — hänskjuta målet till domstolsprövning, och då kommer saken i sin helhet och även frågan om körkortsindragning upp.

Med stöd av vad ovan anförts hemställs,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en skyndsam undersökning och utredning i syfte att till de allmänna domstolarna i landet överföra frågan om indragning eller återkallelse av körkort i samband med ådömande av straff för trafikförseelser.

Stockholm den 27 januari 1960

Birger Lundström

Gunnar Edström